

Tíðargrein

Vígdis Bjarnadóttir
bókavørður

Søgan um skaldsøguna Den yderste tid

eftir William Heinesen

Tá mentanarvirðislønir landsins vóru handaðar fyri einum ári síðani, varð ein heilt serlig gáva latin Føroya fólki. Á hátíðarhaldinum í orðurlandahúsinum varð nevniliga avdúkað, at Mentamálaráðið hevði keypt handritið til óútgivnu skaldsøguna *Den yderste tid* eftir William Heinesen, og handritið varð síðani latið Søvnum Landsins og Landsbókasavninum.

Handritið hevur verið í privatari ogn hjá bókasamlara í nógv ár og liggur í einum húsa, sum er gjørdur til endamálið. Tað er væl varðveitt og í sera góðum standi.

Skaldsøgan er liðug, rættlisin og gjørd klár til útgávu, men hon varð ongantíð útgivin. Handritið er maskinskrivað og er 390 bløð til longdar. Fremst liggur tittulblaðið við heitinum *Den yderste tid*, og tað er skrivað við blýanti.

Handritið er skrivað við gjøgnumslagi, so tað kunnu finnast fleiri eintøk, men tað er óvist. Tað hoyrir við til søguna, at Landsbókasavnið seinni í 2016 eisini fekk eitt ljósrit av handritinum frá Føroysku sendistovuni í London.

Bergur Djurhuus Hansen er einasti føroyingurin, ið hevur lisið handritið, og sum skilst, minnir hendan skaldsøgan um aðrar skaldsøgur hjá William Heinesen. Hann hevur fortalt, at skaldsøgan fer fram í einari føroyskari bygd í tíðini millum kríggini – í 1920'unum ella 1930'unum – og bygdin eitur Tyrildsfjord, og liggur á einari oyggj, sum eitur Hermansø. Hetta er ein kollektivskaldsøga, og tað er bygdin, sum verður lýst. Tó so – onkrir av persónunum í søguni hava størri leiklut enn aðrir, og í miðdeplinum er ein einkjumaður

Mentamálaráðið hevði keypt handritið frá einum føroyskum privatpersóni, Petur Juul Samuelsen, sum hevði keypt tað frá danska auktionshúsinum Bruun-Rasmussen í 2012. Hann helt tað vera spell, at ein slikur mentanarligur dýrgripur skuldi enda á fremmandum hondum, og tí ognaði hann sær handritið fyri 114.000 krónur.

Peter bager, sum er blivin umvendur og hevur hug at skifta ímillum ymiskar vekingarrørslur, ið komu til bygdina.

Hóskvøldið fer Bergur Djurhuus Hansen at fortelja um skaldsøguna og lesa eitt sindur upp úr henni.

Men hví kom skaldsøgan ongantíð út?

William Heinesen var í fyrstu atløgu nøgdur við skaldsøguna og royndi at fáa bókina útgivna, men hann broytti meining. Hann hevði frammanundan givið út

skaldsøguna *Blæsende gry* (1934), men tann bókin fekk ikki góð ummæli, og William Heinesen var ikki sjálvur nøgdur við hana heldur. Í brævi til Jørgen-Frantz Jacobsen, dagfest 21.9.1937, skrivur hann:

"Min start som romanforfatter fandt sted under forhold, der vistnok i nogen grad har været kunstnerisk prostituerende.. Et fænomen som en succesroman var mig hjerteligt ligegyldigt lige op til mit 32. aar. Da hændte det maaske skændige, at

jeg følte mig tilskyndet til at gøre et forsøg paa at slaa ind paa et rent forfatterlevebrød. Man stod jo der og havde bygget et dyrt hus og stiftet familie. Det er desværre den ramme sandhed, at det var med denne bagtanke jeg tog fat paa *Blæsende gry*."

Úr sama brævi framgongur at hann betur nøgdur við *Den yderste tid*, og at hann ætlar sær at royna at fáa hana útgivna:

"Under alle disse prosaforsøg skete der det, at min beundring for roma-

nen som kunstnerisk genre begyndte at vaagne. I *Den yderste tid* har jeg inddigtet en god del af "mig selv", der er mere af en konfession i den end i de andre prosabøger (Baalet var jo det rene artisteri!), og den er endda baade af en vis spænding og komposition. At hr. Gyldendal mener, den ikke vil naa ud til det brede publikum beror paa at den for en stor del handler om religion. ... Jeg agter at udsende den – dog ikke i aar, men det skyldes den omstændighed, at jeg ved at gense manuskriptet ... fandt at der kunde foretages visse kompositionelle og sproglige forbedringer (intet under – bogen, 200 sider stor, blev saa at sige skrevet i Marts-April)."

William Heinesen broytti tó hugsan. Fyri tað fyrsta tí at Harald Grieg, stjóri í Gyldendal Norsk Forlag, ráddi honum frá at geva bókina út. Og fyri tað næsta tí hann sjálvur helt, at bókin var ov tung í søgugongdini, og hann væntaði ikki, at bókin fór at selja. Hetta framgongur í brævi, sum William skrivaði til Christian Matras árið eftir, dagfest 2. feb. 1938:

Den yderste tid kunde som bekendt være kommet ud hos Munksgaard i efteraaret, men jeg trak den tilbage ... fordi det af direktør Griegs udtalelser (som jeg lægger en del vægt paa) syntes at fremgaa at den ikke